

Verslag Eapril

'European Association for Practitioner Research on Improving Learning'

Nicosia, Cyprus

Dinsdag 25-11-'14

Schoolbezoeken

New Modern Apprenticeship

De Eapril conferentie over Research and good Practices (praktijk gericht onderzoek). Startte met schoolbezoeken. O.a. Een be zoek aan ' New Modern Apprenticeship' een door de regering en het Europees sociaal fonds gesubsidieerd project voor jongeren die hun schoolopleiding niet hebben afgemaakt, voortijdige schoolverlaters in de leeftijd van 14 tot 21 jaar, maar ook voor emigranten kinderen, zo bleek. Het onderwijs richtte zich aanvankelijk op het aanleren van sociale vaardigheden, zodat zo was de gedachte, deze jongeren zich weer snel zouden voegen in de maatschappij een reguliere vakopleiding zouden kunnen gaan doen. Dat er meer nodig is bleek al snel. De jongeren krijgen ook les in Grieks, rekenen, handvaardigheid, technologie, gymnastiek en drama. Er is een remedial teacher en tevens zijn er twee onderwijspsychologen verbonden die zich richten op de gedragsaspecten en waarvoor het van groot belang is de leerlingen te motiveren voor school en werk. Bij het project hoort ook het doorstromen naar werk en de leerlingen gaan dan een traject in van leren en werken, waarbij eigen bij het project behorende werkplaatsen zijn. Charis Charalambous (een van de psychologen) vertelde heel betrokken en enthousiast en zou graag in contact komen met de Praktijkafdelingen van de Auris Colleges of de AKA opleiding en dat kan natuurlijk.

Roos

Pedagogical institute & University of Cyprus

Het pedagogisch instituut is een onderdeel van het ministerie van onderwijs. De missie van het instituut is het bieden professionalisering voor leraren in alle fasen van hun carrière (na de initiële opleiding) en het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs.

Het instituut bestaat uit verschillende departementen (In-service training, Educational Technology, Educational Documentation, Curriculum development Unit, Environmental Education en Centre of Educational Research and Evaluation). Ieder departement heeft een eigen leider en eigen doelen en taken. Het departement Educational Documentation zorgt er bijvoorbeeld voor de publicaties in de

Griekse taal worden vertaald of geschreven, dat de boeken up to date gemaakt worden en dat lesmateriaal geïmporteerd wordt vanuit Griekenland. Het Centre of Educational Research and Evaluation is belast met de kwaliteitszorg van het onderwijs, maar doet ook onderwijskundig onderzoek en heeft als doel een onderzoekscultuur te stimuleren in de scholen. In de taken van ieder departement zie je de koppeling naar het ministerie heel duidelijk terug.

Leraren volgen verplichte bij- en nascholing bij het instituut. Deze scholing kan bestaan uit workshops, maar ook trainingen van een halve dag per week, twee jaar lang. Tijdens het bezoek zat er een groep (adjunct) directeuren die les kregen over de wetten die gelden binnen het onderwijs. Het wetboek werd klassikaal uitgelegd en besproken. Het instituut zorgt ook voor een nieuwsbrief die een paar keer per jaar naar alle scholen, opleiders en betrokken ministers verstuurd wordt.

De Universiteit van Cyprus ligt een stukje verderop. Het is een heel modern gebouw op een heel mooie, ruim opgezette campus, de universiteit is in 1992 gestart en pas verhuisd vanuit Nicosia i.v.m. ruimtegebrek. In de structuur lijkt het programma (vakgebied educatie) op dat van ons; er is een lerarenopleiding voor het kleuter- en basisonderwijs van 240 ECTS. Er zijn trajecten die mensen kunnen volgen om na een vakinhoudelijke opleiding hun lerarengraad te behalen. Ook doen ze in-service training. Deze wordt gedaan in samenwerking met scholen die dat graag willen. Deze trajecten komen dan naast de verplichte scholing vanuit het pedagogisch instituut.

Ze bieden verschillende master- en doctoraatstrajecten aan. Special en Inclusive Education is één van de richtingen die studenten kunnen kiezen. De universiteit heeft grootste plannen voor uitbreiding. Er wordt nu een grote bibliotheek gebouwd en er zijn flinke leningen van de EU verkregen om de universiteit verder uit te breiden. Ze willen graag veel buitenlandse studenten trekken die met bijvoorbeeld Erasmus subsidies op Cyprus komen studeren. Hier zijn ambitieuze doelen voor opgesteld die ze graag aan ons presenteren.

Eye-opener voor mij was het systeem dat hier zo anders is. Er is veel invloed vanuit het ministerie in de inhoud en opzet van het onderwijs. Alle scholen gebruiken dezelfde boeken. Er zijn echter geen kerndoelen geformuleerd zoals bij ons. Als je als leraar afstudeert, kom je op de lijst van het ministerie te staan. Zij wijzen vervolgens een school aan waar je kunt gaan werken (zodra er plek is). Je kunt zelf niet solliciteren bij een school en de schoolleiding kan niet kiezen wie ze aannemen. Dit is anders bij privéscholen. Daar zijn echter een arbeidsvoorwaarden ook minder gunstig, dus veel afgestudeerde leraren wachten een tijdlang totdat ze hun werkplek krijgen toegewezen.

Linda

Environmental Education Centre Athalassa

Dit centrum voor natuur- en milieueducatie valt onder auspiciën van het Pedagogical Institute van Cyprus. Er zijn op Cyprus vier van dit soort centra. Bezoek aan dit centrum is opgenomen in het nationaal curriculum van basisscholen, maar (nog) niet van middelbare scholen. Op vrijwillige basis komen toch ook veel middelbare scholen naar dit centrum. De programma's of activiteiten die het

centrum aanbied zijn bedoeld voor leerlingen van 4 tot en met 18 jaar. We kregen een rondleiding van één van de stafleden. We zagen leerlingen met hun leerkrachten aan het werk met de opdrachten. Er is een museumgedeelte waar in 'diorama's' verschillende ecosystemen worden getoond. Er is ook een ruimte voor leerlingen met pen en papier, microscopen en computer kunnen werken en waar presentaties kunnen worden gegeven. Daarnaast is er een grote buitenruimte met botanische tuin en dieren (eenden, ganzen, ezels en koeien). Het centrum is gelegen in het 'national forest park Athalasse', een beschermd natuurgebied. In dit park worden ook activiteiten met leerlingen gedaan, zoals een overnachting, speurtocht, veldwerk, enz. Het centrum is erg mooi opgezet en heel goed uitgerust met behulp van subsidies van de EU (via het ministerie van bosbouw).

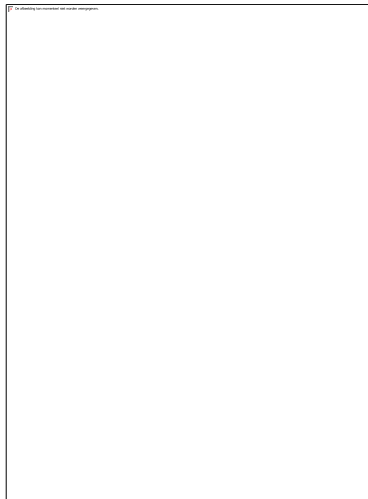
Ellen

Akropolis primary & pre-primary school, Cyprus Nicosia: een democratische school

Democratische school

De Akropolis basisschool en 'voorschool' werken vanuit het concept van de democratische school. Werken aan de nationale culturele identiteit van de kinderen om hen een 'sense of belonging' te geven. Kinderen moeten weten en voelen dat zij ertoe doen en dat zij een belangrijke bijdrage leveren aan de maatschappij, ongeacht waar ze zich bevinden. Waarden als acceptatie, respect, liefde en eerlijkheid worden als zeer belangrijk benoemd. Er wordt gewerkt vanuit:

- partnerschap tussen school en ouders: samenwerken
- succes en geluk van leerlingen zorgt voor goede leeropbrengsten
- school is een tuin voor leren en plezier

Doelen

De school stelt zelf doelen voor een schooljaar, afgeleid van het nationale curriculum, dat vastgesteld is door het ministerie. Drie doelen staan centraal:

1. verbeteren van leeropbrengsten
2. ontwikkelen naar een groene school voor een betere leefomgeving
3. levenslessen, gerelateerd aan de Cypriotische strijd voor een leven in vrijheid

Speerpunten en didactische werkvormen

- interdisciplinairiteit wordt nagestreefd

- relatie van school en real life: verweven van binnenschools en buitenschools leren
- leren werken met ICT
- leren om te leren

Hier wordt aan gewerkt door:

- stimuleren van kritische en creatief denken
- werken vanuit coöperatief lerenontdekkend leren
- onderzoekend leren
- grote rol voor spelend leren
- debateren

“Love and passion for learning is important to create a start for learning for a lifetime”

Schoolorganisatie

De school werkt met twee delen:

- Cycle A met groep 1 tot en met 3, in totaal 123 leerlingen
- Cycle B met groep 4 tot en met 6, in totaal 127 leerlingen
- In totaal 21 docenten, en 6 visiting teachers die een paar keer per week komen voor extra lessen of ateliers
- In de ochtenden zijn er speciale groepen die Griekse les krijgen, omdat zo'n 30% van de leerlingen een andere achtergrond heeft.

Anouke, Karin en Helma

Keynote 1: Charalambos Charalambous

Learning to teach: The critical role of videotaping and analyzing instruction in instructing and enacting ambitious teaching.

Charalambos Charalambous, University of Cyprus

Lesgeven is een complex vak; je moet continu snel beslissingen nemen, veel dilemma's doen zich voor. Je hebt een directe impact op andere mensen en je succes is afhankelijk van de interactie met leerlingen. Het is moeilijk, maar het kan geleerd worden.

Ambitious teaching is; intellectueel uitdagend, activerend, er is inhoudelijke discussie, afgestemd op de leerling. Leerkracht moeten ruimte bieden aan de studenten om echt te leren.

Video wordt gebruikt om duidelijk te maken aan studenten wat lesgeven nu eigenlijk is en om studenten te helpen om het vak te leren.

Er is geen helder theoretisch framework voorhanden van de verschillende componenten van lesgeven. Analyse van video's kan helpen om dit wel te bereiken. Video maakt het mogelijk om in te gaan op verschillende aspecten van de les en om deze aspecten vanuit verschillende perspectieven te bekijken. Video's kunnen opgeslagen worden als een soort 'bibliotheken', zodat je fragmenten hebt om verschillende processen uit te leggen aan studenten en leerkrachten (zowel algemeen pedagogisch, als vakspecifieke didactiek)

Lampert et al. (2013): cycle of enactment and investigation. Model dat gebruikt is om het leren van video's te begeleiden. Het oefenen van nieuwe vaardigheden in een rollenspel voordat de kennis toegepast wordt in de klas is onderdeel daarvan. Dit model lijkt op het werken volgens een PDCA, maar dan specifiek gemaakt voor het werken met video's. Een belangrijke voorwaarde is een cultuur waar men open staat voor het maken van video opnamen.

Widening the lens: van algemeen naar gedetailleerd, waarbij iedereen iets anders ziet. De focus wisselt met de persoon, deze perspectieven kun je delen om 'ambitious teaching' te leren.

Linda en Roos

Woensdag 26-11-'14

Keynote 2: Stephen Billet

Het benutten van de werkplek als leeromgeving van een beginnende en doorgaande beroepsmatige ontwikkeling

Stephen Billet – Universiteit van Griffith Australie

Beroepskennis is het product van innerlijke kennis, gevormd door de geschiedenis en cultuur van het specifieke beroep. Historisch en ook cultureel gezien is de ontwikkeling van vakkennis en beroepspraktijkkennis door informeel leren in de praktijk een centraal aspect van menselijkheid en

menselijke ontwikkeling.

Werkplekken leveren een onderscheidende bijdrage aan professioneel leren. Binnen dit leren is er sprake van drie dimensies: (1) het praktijk curriculum, (2) de pedagogiek en de (3) inhoudelijke kennis. In dit leren zijn fundamentele leeraspecten te onderscheiden: de observatie – de imitatie – de introspectie, de reflectie en oefening. Leren in de praktijk is een constant proces van leren, ervaren, reconstructie en constructie van kennis.

In het proces van 'mastery learning' door leerlingen van hun meesters (meester en gezelschap) is er weinig bewijs van lesgeven. Het is eerder een proces van leren dan van lesgeven. De meester-gezelrelatie is een van de oudste vormen van leren en daarmee een van de meest beproefde. Maar wellicht ook een onderschatte of vergeten methode. Het leren door werken vormt op zichzelf een rijk leerproces. Het vindt plaats door te doen, door aanwezigheid in en actieve betrokkenheid met een specifieke praktijk en door observatie, imitatie en oefenen van de vaardigheden. De leerling moet juist dit begrijpen; hij moet niet alleen zijn rol als leerling inzien, maar ook wat hij kan doen om de vaardigheden en vakkennis te leren. In dit leren is expliciet sprake van de waarde van afhankelijkheid. Het oefenen in de werkcontext met een meester geeft de mogelijkheid om te leren door fouten en bekend te worden met procedures - strategieën, het ontwikkelen van gevoel voor de kern van het proces. Hierbij worden haptische kwaliteiten ingezet en het verkennen en innemen van rollen en taken geleerd.

Kijkend naar het RAAK – project zien we hier de betekenis van bovenstaande analyse terug: In het project richten we ons met meer of minder ervaren leraren op hun praktijk om praktijkkennis verder te ontwikkelen en met elkaar te leren juist door het delen van de ervaringen en voorbeelden in die praktijk. De deelnemende leraren ervaren en benadrukken hierbij zelf de kracht van het met elkaar uitwisselen van juist de praktijkprocessen, reeds aanwezige kennis en -inhouden en praktijkervaringen en praktische vaardigheden hierin. Door het inzetten van voorbeelden uit eigen en elkaars praktijken raken ze kernpunten in het werk; leren door doen, observatie, imitatie, oefenen en reflecteren daarop.

Helma en Karin

Sessie:

Feedback geven op schriftelijke producten kan anders!

Charlotte Chalmers van de universiteit Edinburgh, Schotland deed onderzoek naar feedback geven op papier of via audiofiles. De aanleiding was tweeledig

- ontevreden studenten: te weinig feedback op hun werk
- hoge werkdruk docenten: grote klassen en hoge druk om feedback te geven

Audio-files gebruiken om feedback te geven en in mp3-files mailen aan studenten. Dat is de oplossing die in Edinburgh is uitgeprobeerd en is onderzocht. In totaal zijn er 1.035 feedbackfragmenten geanalyseerd. De uitkomst is als volgt. Feedback op papier of audio, maakt voor het leereffect niet uit. Echter, audiofeedback bevat meer woorden. Audio feedback besteedt meer aandacht aan foutenidentificatie, complimenten, demonstratie van hoe het beter zou kunnen, uitleg gerelateerd aan criteria en uitleg ten aanzien van misconcepties van studenten. Daarnaast zijn twee andere aspecten opvallend in dit onderzoek: (1) feedback in audio was volgens de studenten veel beter te volgen en

persoonlijker, en (2) het levert tijd op voor docenten omdat het sneller werkt dan schriftelijk feedback geven.

Conclusie: het geven van feedback via audiofiles is de moeite van uitproberen waard!

Anouke

Donderdag 27-11-'14

Eigen symposium! (Zie de presentatie in de bijlage)

We hebben een aantal interessante contacten opgedaan en tips gekregen:

- Relatie leggen met het systeem in de school, wat levert meer PS op voor een leerkracht, maar ook wat krijgt de leerkracht ervoor terug als hij tijd investeert.
- Meer betrekken van het leerlingperspectief: wat is meer pedagogische sensitiviteit
- Echt trainen van bepaalde vaardigheden. Hier hebben ze ervaring mee bij KU Leuven, play in learning: focus op relaties bouwen. Hier hebben ze vaardigheden als imiteren bewust geoefend.
- Dr. Jean-Luc Patry van Salzburg University. VAKE method: values en knowledge education, asking 'why'. Dit is de moeite waard om te bekijken!

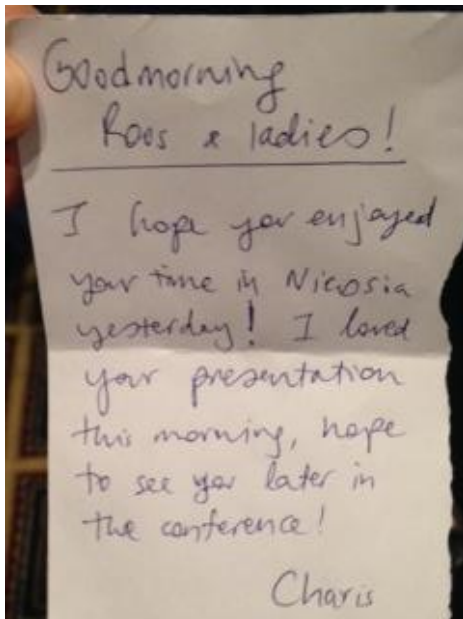
Patry, J. L., Weyringer, S., & Weinberger, A. (2007). Combining values and knowledge education. In *Values education and lifelong learning* (pp. 160-179). Springer Netherlands.

VAKE is methode om waarden en kennis te koppelen bij opleiden/bijscholen van leerkrachten.

Zie: http://lnu.se/polopoly_fs/1.60136!VaKE_A_brief_Introduction.pdf voor een uitgebreide beschrijving.

Ze hebben ook een website: <http://www.vake.eu/>.

Zou mogelijk kunnen dienen als leidraad voor opzet van onze nieuwe interventie.

Keynote 3: Hannu Heikkinen

What makes (good) practitioner research?

Hannu Heikkinen University of Jyväskylä, Finland

Hannu is zelf begonnen als basisschoolleerkracht en heeft zich vervolgens bezig gehouden met action research. Hij is nu assistent professor op de Universiteit van Jyväskylä. De keynote is erg interactief, we starten met een discussie over wat praktijkgericht onderzoek is voor een ieder. Er zijn veel verschillende namen voor. Hij onderscheidt research for practice en research about practice. Action research en design research is voor de praktijk, gericht op het ontwikkelen van sociale praktijken en/of producten.

De volgende vraag is wat de aard van de kennis die praktijkgericht onderzoek oplevert is. Aristotle: episteme (theorie, een doel in zichzelf), techne (maken, doen, doel ligt buiten de activiteit zelf; iets opleveren), phronesis (op een goede manier handelen, doel in zichzelf). De laatste twee zijn practitioner knowledge; dat heeft een eigen aard en bedoeling. Vragen rondom bijvoorbeeld betrouwbaarheid en validiteit komen vanuit de eerste aard van kennis. De concepten uit theoretisch onderzoek worden nu vaak toegepast in onderzoek dat meer praktijkgericht is. De oorspronkelijke inhoud van deze concepten past niet bij de aard van het praktijkgericht onderzoek, omdat dit een andere soort kennis is. Validatie in plaats van validiteit zou beter passen bij praktijkgericht onderzoek, dit is meer een proces. Validiteit is meer een fixed iets, niet is beweging. Vijf principes van validatie (Heikinen, Huttunen, Syrjala, & Pesonen, 2012): historische continuïteit, reflexiviteit, dialectiek, haalbaarheid / werkbaarheid en suggestiviteit. Dit staat in een special issue over actieonderzoek en inquiry (Educational Action Research).

In een latere sessie (Cloud 7; practice based research) heeft Hannu meer tijd om de principes toe te lichten. Hij benadrukt nogmaals dat validiteit is 'stabiel' is, terwijl validatie een voortdurend proces is. Hij vindt in dit licht de discussie over kwaliteitsstandaarden ook niet de meest zinvolle, omdat dit zou leiden tot stabiele omschrijvingen van wat onderzoek zou moeten zijn, terwijl datgene wat onderzoek bruikbaar maakt voor / in de praktijk juist een proces is.

Reflexivity: De adequaatheid van onderzoek is subjectief, het hangt af van de relatie die de onderzoeker met het onderwerp van onderzoek heeft. De onderzoeker heeft veronderstellingen over de werkelijkheid die meespelen in het proces.

Dialectic: dialoog, hoe heeft de onderzoeker inzichten ontwikkeld in dialoog met de andere betrokkenen. Hoe is het perspectief van een ieder weerspiegeld (polyphony: er zijn meerdere interpretaties) authenticiteit; hoe echt en doorleefd zijn de inzichten.

Wokability: pragmatiek, is de ontwikkelde kennis functioneel en bruikbaar? 'What is useful is true.'

Historische continuïteit; we bouwen altijd voort op de geschiedenis van het onderwerp; op alle niveaus ligt er een geschiedenis en is er een bredere context waarin het nu is.

Evocativeness (suggestiviteit); het rakelt gevoelens en cognities op. Je hebt een gevoel bij teksten die je leest. Bij praktijkgericht onderzoek is het gevoel wat het oproept van belang, dat geeft ook een idee over de kwaliteit ervan. Emoties en holistisch begrip wordt steeds meer gewaardeerd in het onderwijsonderzoek.

Linda en Roos

Sessies:

The Playing-2-gether intervention

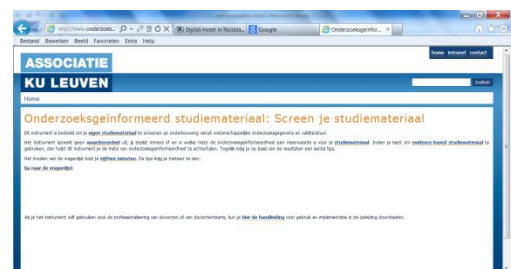
In een samenwerking tussen de universiteit en universiteitscollege in Leuven wordt onderzoek gedaan naar het playing-2-gether programma. Caroline Vancrayveldt en Maai Huyse deelden hun ervaringen. Het gaat om een 1 op 1 interventie in kleutergroepen: leerkracht met kind met gedragsproblemen. Leerkracht wordt gefilmd in interactie met een leerling. In de praktijk is dit vaak een groepje leerlingen. Hierbij wordt gekeken naar elementen van het bouwen aan de relatie tussen leerkracht en kind, zoals volgen, nadoen en benoemen wat het kind doet.

Linda

Zelf-evaluatie tool 'research awareness'

Liesbeth Spanjers van de KU Leuven heeft een zelf-evaluatie tool ontwikkeld om na te kunnen gaan hoe het staat met je research awareness en hoe het in je eigen onderwijs gebord is. Er zijn vijf onderdelen opgenomen in de tool:

1. diversiteit in gebruik van onderzoeksbronnen
2. gebruik van wetenschappelijke bronnen
3. beschrijving van internationaal ontwikkelde onderwijsmaterialen
4. gebruik van referenties (APA)
5. gebruik van educatieve, methodologische materialen

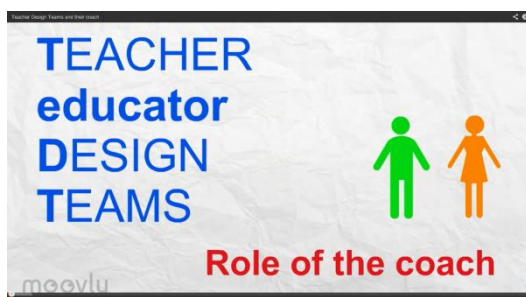
Benieuwd hoe je hier zelf in staat? De tool is open en gratis toegankelijk:

www.onderzoeksgeïnfomeerd.be

Anouke

Rol van de coach in DocentopleiderOntwikkelTeams (DoOT's) bij ICT-implementatie

Els Castelein, KU Leuven onderzocht de rol van de coach in DoOT's. De rol van de coach is erg belangrijk voor de DoOT's om ze goed te laten functioneren. Uit het onderzoek blijkt dat ook in DOT's van lerarenopleiders een coach nodig is op optimale leer- en ontwikkelprocessen te realiseren. De drie activiteiten die het meest belangrijk zijn voor een coach van een DoOT's zijn: (1) planning & organisatie, (2) begeleiden van de groepsdynamische processen en (3) realiseren van een goede leeromgeving. De coach zorgt er onder andere voor dat de groep goed

doordenkt welke stappen er genomen worden en dat er doordachte keuzes gemaakt worden. Teams die werken met een geschoolde coach, werken productiever, gericht en meer onderzoeksmatig. Een klein filmpje van het onderzoek (5 minuten), vind je op:

<https://www.youtube.com/watch?v=vvIYVvarF3U>

Informatie en vervolg over het project staat en komt op: www.teacherdesignteam.be.

Anouke

Research and Practice dialogue

'Developing a research culture in schools: experiences from research and practice.'

Roos van Vulpen, Anje Ros en Linda Keuvelaar

Aan het einde van een volle dag was onze R&P dialogue gepland. Er kwamen 8 mensen, dus we waren met een mooi klein clubje, allemaal Nederlanders en twee Vlamingen. De presentatie kon gehouden worden in een kleine kring. Het doen van onderzoek in scholen door de praktijkmensen zelf sprak een ieder erg aan. In de afsluitende perspectief cirkel kwam de discussie op een levendige manier op gang. Leerlingen gaven aan dat ze vooral last hadden van al die vragenlijstjes, directeuren gaven aan dat ze alles eigenlijk al goed deden en wel wat anders te doen hadden dan onderzoek. Met name de overheid vond onderzoek in de scholen van belang. Vanuit dit rollenspel kwamen we tot een mooie discussie waarin door alle partijen de waarde van onderzoek in de school zeker gezien werd, maar ook de condities die hiervoor nodig zijn en niet heel gemakkelijk te vervullen zijn.

Zie bijlage 2 voor de presentatie.

Linda

Vrijdag 28-1-14

Keynote Dominique Sluijsmans

"Assessment is all about learning – an invitation to an assessment conversation" Quality of assessment in higher vocational education

Dominique Sluijsmans, Zuyd Hogeschool

Vier belangrijke observaties:

1. Assessment nog steeds niet gekoppeld aan leren: wordt vergeten in ontwerp van curriculum
2. Assessment wordt vooral instrumenteel beschouwd: focus op methode van assessment. Eerst moet functie bepaald worden

3. Nog steeds kloof tussen theorie/onderzoek en praktijk: er wordt weinig theoretische kennis toegepast bij ontwerpen van assessments in de praktijk
4. Verandering betekent transformatie: top-down werkt vaak niet

Goal of this presentation: framework with 6 building blocks tot analyse the assessment landscape

1. **Visie:** wat moeten studenten leren en waarom? Curriculaire doelen:
 - a. Professioneel vakmanschap
 - b. Het eigen beroepenveld begrijpen
 - c. Innovatievaardigheden
 - d. Bildung (moral self cultivation): ontwikkelen van professionele identiteit

Doel van assessment: 1) assessment of learning, 2) assessment for learning, 3) assessment as learning
2. **Structuur:** alle ingrediënten moeten uitgebalanceerd zijn. Kwaliteit van assessmentprogramma is afhankelijk van de kwaliteit van de onderdelen.
Spinnenweb van Van den Akker: het web is zo sterk als de zwakste draad.
Pyramide van Miller: classificeren van assessment-levels: know, know-how, show, do.
Kwaliteitspyramide van assessment: holistische kijk op kwaliteit.
3. **Cultuur:** percepties en waarden die docenten hebben over assessment. Essentieel in professionele organisatie is met elkaar te durven praten over visie op assessment en (gedeelde) waarden.
4. **Mensen:** kennis en vaardigheden die nodig zijn om assessmentprogramma te ontwikkelen. Praktijkkennis en ervaring van expert-docenten gebruiken om studenten te beoordelen (holistische beoordelingen ipv analytische beoordelingen). Intersubjectiviteit: optimaliseren van betrouwbaarheid door meerdere methoden en beoordelaars te gebruiken.
5. **Facilitering:** organisatie, tijd en geld.
6. **Resultaten:** 3 typen
 - a. Resultaten van het assessment-programma
 - b. Gedrag van de student
 - c. Goed doordacht 'assessment-building'

Bij missend blokje: verwarring, chaos, weerstand, zorgen, frustratie, zinloosheid

Bij alle blokjes: ontwikkeling en verandering

Conclusie:

Assessment kan niet worden losgekoppeld van visie en ook niet van goed doordacht curriculumontwerp.

Sessie: Teachers in collaboration

Quinta Kools vertelde over een onderzoek uitgevoerd bij vier kenniskringen van Flot. Er was aan de kenniskringleden gevraagd wat ze leerden van deelname aan de kenniskring. Dit waren voornamelijk vaardigheden, dan kennis (zowel op gebied van het thema als op gebied van onderzoek) en houdingsaspecten. De leeractiviteiten die bijdragen aan het leren in een kenniskring waren met name het uitwisselen met de andere kenniskringleden en met andere collega's en in mindere mate experimenten en lezen.

Jacqueline van Swet en ik hebben een presentatie gegeven over het eerste jaar van het lectoraat *Leerkracht in samenwerken*. De boodschap die wij voor het lectoraat mee kunnen nemen is vooral de constatering dat een response rate van 10% niet erg slecht is en dat we niet zomaar de conclusie hoeven te trekken dat de studenten die de lijst niet hebben ingevuld niet geïnteresseerd zijn in het onderwerp of het niet belangrijk genoeg vinden.

Niina Impio van de universiteit van Oulu (Finland) sloot de sessie af met een presentatie van haar promotieonderzoek naar samenwerkend leren door leraren. Ze heeft een longitudinale studie gedaan naar leraren voor, tijdens en na een master opleiding en gekeken naar ontwikkelingen in hun samenwerkend leren. Heel interessant voor het onderzoek binnen ons lectoraat en ook voor de nieuwe onderzoekslijn in het Raak-Pro project Pro Sense!

Niina.impio@oulu.fi

Bijlage 1: Presentatie symposium

Bijlage 2: Presentatie R&P dialogue